

1924

OPHAVSPERSON/NØGLEPERSON

Frederik Poulsen

FAKTA

Dokumenttype:
Manuskript

Sprog:
Dansk

Afsendersted:
København

Afsenderinfo (lakstempel, adresse
m.m.):

—

Arkivplacering:
Glyptotekets arkiv

DOKUMENTINDHOLD

Frederik Poulsens håndskrevne udkast til artiklen Carl Jacobsen som
Samler, Samleren 1, 1924

Indkast til Repertiet:

Carl Jacobsen som Samler. 9. 9. 1874

Begge Carl Jacobsen begyndte at samle paa Kunstværker, da han under Verdensudstillingen i 1878 opholdt sig i Paris. Hans tidlige Kunstkollektion indskrankede sig til Balmærkelser af enkelte Figurer og Malerier til ledsagning af hans nyopstiftede Kjøb, men da han under Parisopholdet fik Lejlighed til at sammenligne den danske Kunstafdeling paa Verdensudstillingen med den samtidige franske Kunst, fattede han den Beslutning at bidrage til at gøre den danske Billedkunst fra dens daværende Tilfald ved at stille Kunstnere og Publikum iøjensynende forbrilleder for sig. ^{den} Forbrilleder ~~derfor~~ paa Salonen Delaplanches Statue Musikken og paa en Auktion over en Pariserskredders Des Milllets Maleri: Døden og Brandeluggeren, der den dag i dag høies til Glyptotekets Galleri. Disse to Værker og det kort efter indkøbte Praxetale Støbe, et herligt gnost-arkaisk Kunstværk, danner Begyndelsen til den da 36-årige Jacobsens Virksomhed og Grundlaget for Europas nu ^(Kunststøtters) største Privatsamling.

Hvad Georg Jerandes Tilstræbte og opnåede paa det litterære Område, at lede Samtidens Kulturstrømning ind til Overvisning

2 af danske Hædkir, det attræede Carl Jacobsen uden iøvrigt at have
Forbindelse med eller særlig Sympati for Brandes, ja det kunst-
neriske Felt. Han vilde vække og opdrage den danske Nation ved
sin Samling af fin fremmed Kunst. Der ~~blev~~^{findes} et pedagogisk
Grundtræk hos næsten alle vort Lands Stormænd lige siden Grund-
loj, og Carl Jacobsen blev en Slags Kunstens Grundtræk, den kunst-
neriske Propher i en Samtid, der havde mistet Følelsen med
Kunsten, både den døde og den levende. Denne Sindens Røst ved
at være ~~levende~~^{stærk} hos Carl Jacobsen lige til hans Død. Da det
første Hold Omvisere var bleven dannet i Efteråret 1910, en
Share yngre Mænd, der skulde demonstrere Glyptotekets Kunstskatte
for det jørgen Jubileum, kaldte Carl Jacobsen de unge ind
i sit Kontor og holdt en Tale til dem, hvori han betøede, at
deres Opgave var mindst lige saa vigtig som hans. Selv havde
han samlet; man skulde Tingene blive levende og nærværende
i Folkets Bevidsthed, og dertil skulde Foretællere og Omvis-
ningerne tjene. Jacobsen mindedes i den tilbedning, hvilken
Betrydning „gamle Thomsens“ Foredrag i Oldsagssamlingen
og Antikabinetet havde ~~givet~~ haft for ham i hans

Drængaar, han fandt det lille Frel, hvor stolt han havde følt sig,³
da Thomsen, der plejede at udmærke en eller anden af sine Tilhørere
ved at høre en gammel Kæde fra Broncealderen om hans Tals,
en Dag havde udvalgt den videregående Dræng og smykket
ham med Kæden. Carl Jacobsen var paa det Punkt en stor Opti-
mest og tilhøjlig til at ~~betale~~^{tiltræde} alle og enhver noget af sin
egen glødende Begejstring og ~~forvillighed~~^{Ungst}. Selv forstod han,
at han undertiden gik for vidt og ~~forvillig~~^{forvild} "talte" for mange
af sine egne Dyrer, og han plejede da at fortælle en morsom
Anekdote om en Fælsh, som han traf ~~for~~^{en} ~~for~~^{en} ~~for~~^{en} ~~for~~^{en}
i Sjøstøttets Sale, hvor han var lirket ind paa Hørsøleker
fra floogen, der holdt inde i Søen. Jacobsen havde grebet
den forvildede Mand under Armen og trukket ham gennem
Samlingsne, demonstrerende og forklarende, og først med Vandring
Istning havde han opdaret, at Kuskien var let bedrøvet
og ikke helt modstandsdygtig for de store Skandaler.

Om de enkelte Afdelingers Tilblivelse og Vækst vil der
blive talt i de følgende ~~A~~ Kapitel. Her skal kun nævnes,
at Carl Jacobsen ikke glemte den danske Kunst over den antikke

6 Hans Kurtin Etilia Jacobsen indskærpede altid ~~Aske~~, at Kunst
er det bedste Lige for godt - ~~no~~ second violens som han
morsomt udtalte det - og Carl Jacobsen godbejdede i sit Skrift
om Slyptøkkets Tilblivelse denne Lyssæde. Men efter her
var det maaltvædte ikke hans Sag. Han var rede til store Ofre,
naar et berømt Iak - f. Eks. Kunstsamlingens Statue af
en siddende Døttre - begyttede ham, men to andre Døttre
fortrak han et hvide ~~to~~ ti middelmodige Bøker for et
Mesterwork, naar Pengen var den samme. Sammenligningen melle:
den ^{Tuttsamlingen i} Berlin og de i New Yorks Metropolitan Museum of
Slyptøkkets i Tidrummet 1900 - 1913 falder absolut ikke
ind ^{for} den sidste Samlinges favør fordel.

Det hører igen sammen med, at Carl Jacobsens Kunstbegj.
Strik og Viden om Kunst var større end hans Kunstsans. Et
Spørgsmaal, der ofte blev rettet til hans Medarbejdere og
Underordnede ved Slyptøkket, var dette: "Fortaar den Bygger
sig nu ogsaa for det, han køber?" Hvis man hermed mente
Viden og Kundskaber, kunde den Adspærte uden Tvivl
svare ja. Thi Carl Jacobsens Kendskab til Kunst var for-
fremende indgaaende. Han havde ikke alene sammenstuderet

de ferte europæiske Kunstmuseer og gjort righoldige Notater,
men han hørte dem. "Hvor staa den?" var hans stadige
Spørgsmaal, naar en Statue eller Buste kom paa Tale,
og dermed mente han ikke blot Museet, men Rummet
og Anbringelsen i Forhold til dets Vinduer og Døre.
Han kunde udenat sprengte Verberne og deres Lyde i
f. Eks. det Kapitolske Museum. Og hver Ting, han
selv erlygnede, gav ham Anledning til grundlig Studier,
der ^{i sin Tidens Tale} ~~afteerhaanden~~ gjorde ham til sine Medarbejdere.
Bygningerne, saa han afteerhaanden kunde optrede selvstændigt
alst aersfor de lærde tyske Herrer, Hellwig, Staudt,
Hartwig og Dollack, der var hans Hellemsmand
ved antikke Kunst køb. Til sidst stod han som Væder
af antike Portrætkunst blandt de fjernte i Europa,
og ogsaa den øvrige antike Kunst mestrede hans
Hånd. Han havde ofte de mest forbliffende Savel-
leder paa rede Hænder, saaledes fortæller Studierne,
at det var Jacobsen, der ^{hørte} fandt Lidenstykket til den
ene Særlig, der var bevaret af et Særligmykkel i Athen's

. Høst i Astoria-Flora-Gruppen og dermed fortsatte de bedste
 Arkæologer på det rette Spor. Sin egen Samling havde
 han tilsvært søledes, at den udenlandske Specialist
 daa liget nok kunde finde ham uforberedt på et
 Spørgsmål. „Han svarede altid præcist og omhyggelig.
 Ligt på skriftlige Forspørgsler, skrev Salomon Reinach
 om Jacobsen efter hans Død, „ og med en ^{glædelighed} ~~Kundskab~~,
 som de ~~de~~ Museer søgte, der ikke har den mindste
 Snydning ^{stille} ~~at~~ at drive Bryggerier, ~~han~~
 vilde gøre vel i at ^{afslutte} ~~afslutte~~ „
 Dette ^{meget} ~~meget~~ ^{hvis man vil} ~~for~~ at gøre Carl Jacobsen ^{fortænt} ~~føle~~
^{beundring} ~~for~~ ^{at} ~~at~~ hans Kunststudier var begrænsede
 til nogle Eftermiddagstimer, hvor de blev afbrudt
 af talrige administrative Sager, og at Formiddagen
 var viet hans Bryggeri, Aftenen Teatret eller
koncertorden Selkøbelighed. Carl Jacobsen var sø „ alvorlige, som
 et moderne Kulturmands overhovedet kan blive,
 med forbaurende Kundskaber i Kemi, Botanik,
Historie,
 Astronomi funder de allerede antalte i samlet og

i Nutids Kunst.

11

Der var Fart i hans Liv og hans Berøring, og ofte hindrede Farten den stille Bedrøvelse, uden hvilken Kunsten ikke afslører sit Væsen for os. Og dog var Carl Jacobsen ogsaa for det Sunket en mærkelig Modstander. Han kunde stundom give sig tid til tinalang Betragtning af Fundliastatuen, som han "hørte den Tale Latin", eller af en Statuette torso eller et japansk Bæger. Men lige saa hyppigt var han tilfreds, blot en Figur eller et Hoved repræsenterede en kendt Type, selv om Eksemplaret var kunstnerisk vandslettet. Han kunde ligeledes købe en daarligt restaureret Træskulptur for et botanisk Selskab eller for at fylde et Hjul i Type. Dikken. Da var det Videnskabsmanden i ham, der bestemte Valget.

For helt retfærdigt at vurdere Jacobsens forhold til Kunsten maa man anlægge en historisk Betragtning og se ham i Sammenhæng med Tidens Smag og Kunstretning. At bebrejde Jacobsen Indliden af sin egen Samtids

13
Naar man skal sammenfatte alt dette, saa kan det siges, at
høit hans hedarbejdere i Slegtstidiet ofte var venige med ham
og smidbilligede flere af hans ~~svende~~ ^{svende} Indkøbere i de senere Aar, saa
besjæftede de altid, naar Mønten var fremst og ventet
afstøret, af hans Personligheds hartsfuldhed. Udenforstaaende
kunde, som Tolmiken ofte viste, ~~og~~ sig vrede paa Carl Jacobsen,
hans hedarbejdere aldrig. Thi han var en stor Mand,
og han har skabt et Størwerk, hvis Hængsel er intet sigende
i Sammenligning med det Gode og Adle, det rummer, og
han har beført Danmarks Kulturværdier, der vil hentes
sammen med hans Navn til senere Slægter.
